

kun altfor meget om den Kjærlighed til de særlige Standsinteresser, som i det Hele har præget dette Ministeriums politiske Liv. Det er, som om man ikke er tilfreds med den Repræsentation, disse særlige Interesser have faaet ved Landstinget af 1866. Man vil gaa endnu videre, man vil værne om det Bestaaende, i dette Tilfælde den gamle Statskirkeordning i Mod sætning til de Krav paa større Frihed, som i Overensstemmelse med Aanden af 1848 og 1849 endnu gjøre sig gjældende i Folket, og som jeg vil haabe maa vedblive at røre sig der saalænge, indtil alle Eftervirkninger af Tilstandene fra Ceneveldens Tid ere overvundne. Denne kongelige Beslutning har noget Tilsvarende i den sorgelig bekjendte Forordning, som blev udstedt den 26de Juli 1854 under Medvirkning af den samme Minister, Orsted, som vi hørte og saa kunde tiltræde dette Bispeaad. Det var Anordningen angaaende et nyt Rigsraad for alle Monarkiets fælles Anliggender, som gaves alene ved kongelig Beslutning uden Rigsdagens Medvirkning, men som fra mange Sider og navnlig fra dette Things Side blev stemplet som et ligefremt Brud paa den bestaaende Grundlov. Dette Rigsraad har ikke destomindre vedblevet at øve sin fordærlige Indflydelse paa alle de senere Forfatninger, og vi kunne vel sige, at det for en stor Del er fra dette Rigsraad, at netop hele den Udvikling har taget sin Gang, som er endt med Landstinget, saaledes som det blev indrettet i 1866. Det er muligt, den ærede Minister mener, at der ogsaa fra dette Bispeaad vil komme en Udvikling, som vil føre Kirkerrepræsentationen ind i en lignende Gænge; men jeg tror dog, at han dertager meget feil. Vel have vi set, at en af de Mænd, som særlig have været Bærere af denne Tante, nys har udtalt det Raad, at naar et saadant Bispeaad traadte i Kraft, vilde Frygten for dets bureaukratiske Retning føre til, at man vilde ønske en Synode som en Modvægt derimod; men denne Forventning vil sikkert ikke gaa i Opfyldelse, thi man maa huske paa, hvilke ganske andre Forhold der nu ere tilstede, særlig med Hensyn til Følgekirken, end dem, der i 1854 gav Reaktionen en saadan Styrke, at Folket maatte finde sig i Meget, som det nu hverken kan eller vil finde sig i. Nu for Tiden kunne et Bispeaad og en Minister, som samstemmer dermed, ordne Følgekirken, som de ville; de kunne indføre Kirketugt, forhindre Valg af Præster og i det Hele stramme de kirkelige Baaend saameget, de ønske; men hvad vil Følgen deraf blive? Ganske simpelt den, som vi i disse Dage se — endnu iaftes faae vi et Bevis derpaa, — at Menighederne sige: Vi finde

os ikke i disse Baaend, men udtræde af Følgekirken. Saalænge der er Frihed udenfor Følgekirken, kan man ikke holde Tvangen gaaende i selve Følgekirken. Og hvis en saadan Udtrædelse sker i et større Omfang, som Følge af, at en større Del af den evangelisk-lutheriske Kirke her i Landet finder, at den ikke kan være tjent med den Ordning, som Ministeren og hans Bispeaad ønske at indføre i Følgekirken, have vi endnu, uden at gaa Grundloven for nær, en anden Ret, som kan komme til Anvendelse, og det er den, at en lignende Understøttelse, som Grundloven tilsigter Følgekirken, tillige kan gives til andre Kirkesamfund. Dette blev udtrykkelig anerkjendt af det Udvalg, som behandlede Grundloven i 1849, og det er jo en ligefrem Følge af, at Følgekirken ikke har særlige Midler, men at alt det, som er henlagt til den, er Statens Midler, som den ogsaa kan anvende til andre Formaal end dem, hvortil de hidtil have været henlagte, naar disse Formaal ikke længer kræve det fulde Beløb. Staten kan altsaa ogsaa anvende disse Midler til dermed at understøtte andre Samfunds Geistlige paa lignende Maade, som Tilfældet f. Ex. er i Frankrig. Saaledes vil dette Bispeaad overfor Statsmagten blive temmelig magtesløst, men ganske vist ikke overfor Kirkesamfundet. Saar det Tid til at udvikle sig, vil det sikkert fremkalde saadanne Rivninger og indre Kampe i Kirken, at meget Godt vil hænges og meget Skinvesen trives, medens de selvstændigere og kraftigere Personligheder vil udtræde og Følgekirken til sidst gaa sin Oplysning imøde. Endnu er der et Punkt i Foresøgningen, som jeg dog ogsaa maa omtale, nemlig hvad der siges om Raadets Indflydelse paa de rent indre kirkelige Forhold, som skal kunne afgjøres ved administrativ Bestemmelse. Hvad er "de rent indre kirkelige Forhold"? Det er et Spørgsmaal, som har været omstridt, saa længe vi have haft en Grundlov. Der har været fremsat mange forskjellige Paastande derom. Strængt taget ere jo vistnok de rent indre kirkelige Forhold alle de, der angaa Kirkesamfundet som saadant, altsaa Forholdet mellem Kirkens Embedsmænd og Menighederne, Forholdet mellem Menighedernes Medlemmer indbyrdes, Brugen af Kirken osv., med andre Ord Sognebaandets Løsning, Valgmenighedens Oprettelse og alt Saadant, som Rigsdagen hidtil har ordnet ved Lov; selv Valget af Præster maa jo ogsaa herefter høre ind under de rent kirkelige Forhold. Efter denne Fortolkning skulle alle disse Anliggender undrages Rigsdagen og afgjøres af dette Bispeaad tilligemed Ministeren ved kongelig Beslutning. Der har været Mænd, som have haft stor